

N:o 35.

*Af Herr **Folke Andersson:** Angående beviljande af anslag till bestridande under viss förutsättning af den på kronohemmanen Åkesberg och Via i Örebro län belöpande andel i kostnaden för Hjelmarens och Qvismarens sänkning.*

Då af bilagda domänintendentens i Örebro län till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande derstädes den 18 innevarande månad aflåtna skrifvelse framgår, att vissa, der närmare omförmälda ändringar, förklaringar och tillägg uti de med arrendatorerne af kronohemmanen Åkesberg, 3 mantal i Stora Mellösa socken, och Via, 3 mantal i Askers socken af Askers härad och Örebro län, upprättade, i hvad afser skyldigheten att erlægga å dessa hemman belöpande andelar i kostnaden för sjöarne Hjelmarens och Qvismarens sänkning icke fullt tydliga arrendekontrakten äro af behovet påkallade, och då nådig proposition härom möjligen icke kan till innevarande Riksdag medhinnas; så får jag, med hänvisning till den fullständiga utredning af sakförhållandet, som i här bifogade skrifvelse lemnas, hvaraf framgår, att frågans fullständiga reglerande före den 14 Mars 1885 är af största vikt, samt då någon förlust genom de föreslagna ändringarna icke bör tillskyndas kronan, enär arrendatorerne skrifteligen förbundet sig att å den utlagda sjösänkingskostnaden erlægga 5 % årlig ränta under arrendetiden, och egendomarne vid ny utarrendering från och med 14 Mars 1890 böra betinga ett arrende, som motsvarar amorteringen af kapitalet, vördsamt anhålla,

att Riksdagen till bestridande af sjösänkingskostnaden för kronohemmanen Åkesberg, 3 mantal i St. Mellösa socken, och Via, 3 mantal i Askers socken af

Askers härad och Örebro län, ville för år 1885 ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett förslagsanslag af 13,000 kronor, att användas för den händelse Kongl. Maj:t skulle finna skäligt att medgifva omförmälda ändringar och tillägg i de för dessa hemman nu gällande arrendekontrakt.

Anhålles att till Stats-Utskottet, dit denna motion torde blifva remitterad, få under riksdagens lopp inlemna de handlingar, som vidare kunna anses vara behöfliga.

Stockholm den 25 Januari 1884.

Folke Andersson.

Bilaga.

Till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Örebro län.

Då arrendatorerna af indragne öfverstebostället vid Kongl. Nerikes regemente Åkesberg 3 mantal i Stora Mellösa och Via 3 mantal i Askers socken af Askers härad och detta län, i följd af den, genom arrendekontrakten af 12 Juni 1869 (för Åkesberg förnyadt genom öfverlåtelse den 9 Mars 1881) ålagda skyldigheten att sjelfve svara å dessa hemman belöpande kostnader för Hjelmarens och Qvismarens sänkning, försatts uti en så svår ställning, att de, derest någon lindring i detta åtagande ej kan medgifvas, måste fullständigt utarmas, hvilket, så affattade som kontrakten nu äro, måste för Kongl. Maj:t och Kronan medföra icke blott stora svårigheter utan äfven allvarsamma förluster; har jag ansett mig böra fästa Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes uppmärksamhet härpå samt lemna en närmare utredning af dessa arrendatorers ställning till så väl sjösänkingsföretaget som Kongl. Maj:t och Kronan.

Sedan Kongl. Maj:t den 12 Maj 1865 genom särskilda nådiga resolutioner fastställt bolagsordning för Hjelmarens och Qvismarens sjösänkingsbolag och meddelat samma bolag nådigt tillstånd till utförande af samma sjösänkning, dock med förbehåll att sedermera, efter utredning af frågans ställning till enskild rätt, få meddela de närmare vilkor och förbehåll, hvarunder, och fastställa den plan, hvarefter nämnda sänkning borde utföras, samt det sålunda konstituerade sjösänkingsbolaget, efter fullständig utredning af rättsfrågan, vid ordinarie bolagsstämma den 25 Maj 1874 beslutat sänkingsföretagets utförande efter upprättad arbetsplan, och denna den 2 Februari 1877 af Kongl. Maj:t faststälts; ingick sjösänkingsbolagets direktion den 2 Augusti 1879 till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande med en till Kongl. Kammarkollegium stäld skrifvelse, hvaruti anhölls att Kongl. Kammarkollegium ville inhemta och meddela bolaget Kongl. Maj:ts nådiga vilja och beslut, huruvida för de under Kongl. Kammarkollegiets förvaltning ställda kronohemman, som af företaget ansågos hemta båtnad, toges del i företaget eller icke. Öfver denna skrifvelse blefvo den 18 September samma år samtliga arrendatorer och innehafvare af den omförmälda kronojorden hörda, hvarvid dåvarande arrendatorn af Åkesberg hvarken personligen tillstädeskom, ej heller afgaf någon skriftlig förklaring, men arrendatorerna af Via Lars Larsson och Jan Persson fingo till protokollet antecknadt att de för nämnde hemman *icke ville* i sjösänkningen deltaga. Sedan Kongl. Maj:ts Befallningshafvande med eget utlåtande i ämnet till Kongl. Kammarkollegium insändt bolagsdirektionens ofvan omförmälda skrifvelse, och Kongl. Maj:t uti särskilda nådiga resolutioner den 26 Mars 1881, *dels* förklarar att arrendatorerne af Via och Åkesberg på grund af arrendekontrakten voro förbundne att under arrendetiden sjelfve ansvara för sjösänkingskostnaden och *dels* afslagit desses särskilda underdåniga ansökningar att härifrån varda befriade, så hafva på grund häraf hemmanen Åkesberg och Via inregistrerats bland de hemman, som deltaga i sjösänkingsföretaget, ehuru för sjösänkingskostnaden arrendatorerna antecknats såsom betalningsskyldige under deras arrendetid.

Beträffande denna deras betalningsskyldighet innehåller § 9 af de emellan boställdirektionen vid Kongl. Nerikes regemente och dem år 1869 upprättade kontrakten, hvilka gälla från midfastan 1870 till samma tid 1890, mutatis mutandis, följande bestämmelse:

Arrendatorerne åligger att ansvara för alla kostnader, som under arrendetiden kunna drabba bostället med anledning af ifrågasatt sänkning af sjöarne Hjelmaren och Qvismaren, hvaremot de ega att under

berörda tid tillgodonjuta de förmåner och den vinst, som kunna bostället tillfalla i följd af nämnda sjösänkning.

Genom denna kontraktsbestämmelse synes boställsdirektionen hafva inskridit i den pröfnings- och bestämningsrätt beträffande kronojords deltagande i sjösänkingsföretag, som enligt Kongl. förordningen den 6 Juli 1849 är Kongl. Maj:t förbehållen, och detta — såsom af det ofvan anförda synes — långt innan ännu var afgjort, huruvida sjelfva företaget *skulle* eller ens *kunde* utföras, och medan de vilkor, hvarunder sådant *möjligen* kunde komma att ske, ännu icke blifvit vederbörligen pröfvade, än mindre af Kongl. Maj:t fastställda. I betraktande af hvad förut nämnda förordning innehåller torde befogenheten af detta boställsdirektionens åtgörande att — om också endast i andra rummet — binda kronan vid ett ännu okänt företag kunna ifrågasättas, likasom dess behörighet att genom kontraktsbestämmelse på förhand beröfva arrendatorerna deras rätt att, sedan sjösänkingsföretaget blifvit bestämdt till utförande, sjelfve pröfva, huruvida de vilkor och förbehåll, hvarunder detta komme att ske, vore för dem möjliga att bära eller icke.

Huru olika dessa vilkor stälde sig vid utförandet emot hvad vid tiden för kontraktets upprättande antagits eller kunnat antagas framgår af följande.

Landtmätarens och gode männens *förslag*, upprättadt i Oktober 1868, det enda, som då möjligen kunnat vara för boställsdirektionen och arrendespekulanterna bekant, beräknade sjösänkingskostnaden till 1,210,400 kronor 67 öre, och till denna kostnad hoppades man *då* erhålla statslån till minst två tredjedelar af beloppet, och detta räntefritt under de beräknade 7 arbetsåren. Sedan rättegångarne med enskilde, korporationer och bolag fortgått, och kostnadsförslaget i följd häraf i November 1873 reviderats, måste summan ökas till 1,948,883 kronor 34 öre samt, sedan i den sista, då ännu oafgjorda rättegången dom fallit, stegras till 2,000,000 kronor. Vid fastställande af arbetsplanen tillkommo derutöfver *dels* föreskriften om afsättande af 100,000 kronor till en fond för segeldjupets underhåll, *dels* andra bestämmelser, som ökade kostnaderna, och då förhoppningarne om räntefrihet utbyttes emot skyldighet att å hvarje i Kongl. Statskontoret lyftadt belopp erlægga 5 ⁰/₁₀₀ årlig ränta från lyftningsdagen; så framgår häraf, att vilkoren för sjösänkningen vid utförandet blefvo mer än dubbelt drygare än hvad som beräknades vid arrendekontraktens upprättande.

För att kunna gälda den årliga räntan å de för det mångåriga arbetets utförande upptagna lånen, och hvaraf Kongl. Maj:t och Kronan sjelf uppbär nära ²/₃, har sjösänkingsbolaget vid ordinarie bolags-

stämmor 1881 och 1882 beslutat en uttaxering af 3 kronor 50 öre att hvardera året utgå af hvarje qvadratref så kallad vinstjord, och blefvo, på grund här af samt af nådiga skrivelserna den 26 Mars 1881, omförmålde arrendatorer i likhet med öfrige i företaget deltagande debiterade för den på deras arrenderade hemman belöpande andelen i dessa taxeringar, och påfördes sålunda:

Arrendatorn af Åkesberg för 174 qvadratref 54	
qvadratstänger 67 qvadratfot vinstjord för 1881	Kr. 611: 02
för 1882	» 611: 02
	<u>1,222: 04;</u>
samt arrendatorerne af Via för 360 qvadratref	
42 qvadratstänger 11 qvadratfot vinstjord för	
1881	Kr. 1,261: 48
för 1882	» 1,261: 48
	<u>2,522:96.</u>

Då dessa belopp icke erlades, instämdes de till Askers häradsrätt, hvilken den 28 September 1883 genom utslag förklarade dem skyldige att gälda nämnda belopp jemte ränta. Mot dessa utslag hafva arrendatorerne vädjat till Kongl. Hofrätten, hvars dom ännu ej fallit.

Om nu Kongl. Maj:t och Kronan, hvilken såsom jordegare kommer i besittning af den båtnad, sjösänkningen afser att bereda dessa hemman, härigenom skulle komma att frias från all sjösänkingskostnad under den närmaste framtiden, torde det deremot icke vara så alldeles gifvet, att arrendatorerne kunna återfå någon del deraf med stöd af Kongl. förordningen den 6 Juli 1849, då kontrakten icke åberopa densamma, utan såsom ersättning för sjösänkingskostnaden endast tillerkänna dem rättigheten att under arrendetiden tillgodonjuta de förmåner och den vinst, som kunde tillfalla hemmanen i följd af sänkningen, en rättighet så naturlig och påtaglig, att den ej behöft i kontraktet nämnas, *så vida* man ej dermed velat afklippa alla anspråk på annan ersättning.

Befrielsen från sjösänkingskostnaden är dock i föreliggande fall förenad med stora olägenheter och kan medföra dryga förluster, såsom nu skall visas.

Hvad först beträffar Åkesberg, så har denna egendom efter ekonomiska karteverkets kalkyler en areal i jemnadt tal af

åker	97 T:ld
odlingsmark	20 »
äng (deraf genom sjösänkningen odlingsbar 104 T:ld)	208 »
	<u>Transport 325</u>

Transport 325

skog	92 T:ld	
vägar, diken, m. m.	4 »	421,

hvarjemte arrendatorn genom arrendekontraktet är tillförsäkrad *dels* förmänen af det foder (30--50 enbetslass kärrhö), som af arrendatorerne af Via skall utan ersättning bergas och till Åkesberg hemforslas från en å Via egor undantagen ängsteg, hvilken dock i öfrigt, hvad bete m. m. angår, af desse arrendatorer får disponeras, samt *dels* dagsverks-skyldigheten från tvenne torp, Viafallet och Erstorp, på Via egor. Arrendet af egendomen med dessa förmåner, fastställt till 504 kubikfot råg, 504 kubikfot hafre samt 405 kronor, har under åren 1881 och 1882 uppgått till 2,405 kronor 88 öre, hvilket synes vara allt hvad för närvarande skäligen kan begäras af en egendom med så stort hemmantal i förhållande till arealen, helst om man tager i betraktande att åkern, om ock till jordmänen god, är af sten ytterligt besvärad, samt att arrendatorn har underhållsskyldigheten af ett stort och dyrbart karaktershus af sten, som, för honom af ingen nytta, vid hvarje syn och ekonomisk besigtning kraft dryga förbättringar.

Skulle nu, hvilket synes oundvikligt, sjösänkingsbolaget hos arrendatorn utmäta icke blott den till 1,222 kronor 4 öre uppgående sjösänkingskostnaden för 1881 och 1882 utan äfven den för 1883 jemväl förfallna uttaxeringen af 768 kronor 14 öre samt hvad vidare kommer att årligen utdebiteras; så måste denne, oaktadt han är en ordentlig och sträfsam man, härigenom bringas på obestånd. Skulle han likväl genom försäljning eller pantförskrifning af inventarier och bohag kunna anskaffa de medel, som för ögonblicket erfordras, blefve han likväl härigenom urståndsatt att som sig bör sköta egendomen och därför erlægga sitt arrende. För detta likasom för kontraktets bestämmelser i öfrigt har han ställt Kongl. Maj:t och Kronan borgen af tvenne dannemän, emot hvilkas vederhäftighet ingen anmärkning torde kunna göras, men då desses ansvarsskyldighet upphör den 14 Mars 1885, är det alldeles icke antagligt att arrendatorn, som i September sistlidet år skolat aflemna ny borgen, skall kunna erhålla nya löftesmän för de 5 återstående arrendeåren så länge bestämmelsen om sjösänkingskostnaden deruti kvarstår oförändrad, samt erfarenheten nu visat hvad denna skyldighet verkligen innebär. Lika oantagligt är det att för de återstående arrendeåren ny arrendator kan erhållas, villig att ingå på samma vilkor, hvadan Kongl. Maj:t och Kronan icke torde kunna undgå förlust å den återstående arrendetiden.

Hvad hemmanen Via N:is 1—3 angår, så anses deras areal af ekonomiska karteverket utgöras af i runda tal åker..... 136 T:ld
 äng (deraf genom sänkning en odlingsbar 351) ..... 359 »
 skog och betesmark ..... 54 » 549,

hvarifrån dock måste afräknas hvad som af fastmarken tillkommer torpen Viafallet och Erstorp samt desses ängstegar, och den ängslott, hvars gröda förbehållits Åkesberg. Såsom synes af den kopia af sjösänkingsbolagets karta, hvilken här bifogas och hvarå jag efter verkställd uppmätning (för hvars fullkomliga riktighet jag dock ej kan svara, då den ej är gjord af auktoriserad person), låtit inlägga omförmälda tegar, utgöras dessa af

<i>Utängsteg N:o 1</i> , förut tillhörig kyrkoherdebostället men tillvunnen genom laga egoutbyte 18.. och tilldelad tor-			
pet Erstorp å Via egor	1	T:ld	16 kpld
<i>Erstorps teg</i> Litt D	7	»	22,8 »
D:o D:o » F	3	»	16 » 12 : 22,8
<i>Viafallets teg</i> Litt A	3	»	5,7 »
D:o D:o » C	7	»	28,6 » 11 : 2,3
			<hr/>
		Summa T:ld	23 : 25,1
<i>Teg, som bergas till Åkesberg</i> Litt B	14	T:ld	17,1 kpld
D:o D:o » C	29	»	9,2 » 43 : 26,3
			<hr/>
		Summa T:ld	67 : 19,4

När denna areal jemte den till 8 tunnland förslagsvis beräknade torparejorden på fastmarken afdrages, blifver den af Via-arrendatorerne disponerade jorden cirka 474 tunnland. För denna erlægges ett årligt arrende af 378 kubikfot råg, 378 kubikfot korn och 300 kronor, hvilket värderadt i penningar åren 1881 och 1882 utgjorde 2,171 kronor 10 öre, och jemte den ofvannämnda servituten till Åkesberg torde få anses vara hvad af dessa hemman skäligen bör kunna beräknas i deras närvarande skick.

Ehuru väl arrendatorerne, såsom här visats, icke hafva någon fördel af den fräntagna ängsmarken, hvarå förbättringen enligt bifogade tabell lärer kunna beräknas till cirka 67 qvadratref 25 qvadratstänger 47 qvadratfot fullgradig s. k. vinstjord, så hafva de dock af Askers häradsrätt på grund af kontraktet dömts skyldige att betala för denna mark. Då nu den påförda sjösänkingskostnaden utom ränta utgör

för 1881 och 1882	2,522: 96
och för 1883, jemväl förfallen till betalning	1,585: 85
samt Via arrendatorer, derest häradsrättens utslag ej ändras, på grund deraf måste gälda sänkningskostnad äfven för den i förutnämnda areal ej inbegripna, efter arrendeuppgörelsen genom egoutbyte tillkomna utängstegen N:o 1, som tilldelats Erstorp och som för 1881—83 utgör ...	16: 25
tillsammans kronor	4,125: 06

så inses lätt, hvad verkan ett exekutivt utkräfvande af dessa poster med ränta och lagsökningskostnad skall medföra.

Hvad sjelfva arrenderätten angår, måste äfven anmärkas, att ehuru blott *Lars Larsson* och *Jan Persson* äro såsom arrendatorer an-tecknade, desse i sjelfva verket äro 6, hvardera innehafvande och brukande sitt särskildt bebyggda $\frac{1}{2}$ mantal. Hvar och en af dessa *sex* verkliga arrendatorer erhåller årligen sin debetsedel för belöpande $\frac{1}{6}$ uti arrendet och hafva vid syner och ekonomiska besigtningar likaledes upptagits såsom ansvarige för hvar sina byggnader; men inför Kongl. Maj:t och Kronan äro de fyra i kontraktet ej omnämnde: *Lars Andersson*, *Per Andersson*, *Anders Andersson* och *Erik Ersson*, de andres löftesmän för arrendevilkorens fullgörande. Detta högst egendomliga förhållande, likasom de Åkesberg förbehållna torplägenheterna, har sin grund deruti, att när sätesgården Åkesberg reducerades från slägten Natt och Dag samt gjordes till bostadsboställe vid militiestaten, behölls såväl de gamle frälsebönderna på Via vid hvar sin halfgård som ock de för herregården undantagna förmåner, och då boställsinnehafvarne icke häruti gjort någon ändring, hafva Via-gårdarne från fader till son eller måg bibehållits inom samma slægter, som före reduktionen besuto dem, och hafva desse städse samvetsgrant och ordentligt fullgjort sina förbindelser. Då nu hvarje afgående brukare af sin efterträdare (son eller måg) betingat sig byggnadsplats, planteringsland, kofoder, o. s. v., så har en sådan mängd af byggnader uppstått, att dessa — utom torpen — utgöra en samling af 73 hus, hvaraf 35 äro arrendatorernes egna, och har detta missförhållande vid föregående syner och besigtningar af boställsdirektionen städse lemnats oförändradt.

För såvidt Kongl. Maj:t och Kronan skall komma i fullt åtnjutande af de stora förmåner, som genom sjösänkingsföretaget måste tillskyndas denna egendom, hvilken, sedan ängsmarken odlats, bör erhålla en åkervidd af 470 à 480 tunnland utmärkt god jord, kan detta förhållande icke länge få fortfa, utan synes skäl vara att sammanlå

dessa gårdar till tre eller till och med en enda. Likaså måste de otjenligt lagda, flera skattehemman tillhöriga utängarne förflyttas till tjenligare plats utmed egogräns, samt det invecklade förhållandet med den af Åkesberg disponerade jorden regleras, hvilket, såsom af kartan synes, är nödvändigt för markens odling efter ordnad plan.

Då nu de laglige arrendatorerne ännu icke stält ny borgen för tiden från 14 Mars 1885, och ej heller kunna göra det, såvida kontraktet icke ändras, så kan det synas, som om rätta tiden för fullständigt redande af de invecklade förhållandena vid Via nu vore inne. Men just den egendomliga sammankopplingen af arrendatorer och borgesmän gör, att detta utan tvifvel vore att bota ett ondt med ett ännu större och att tillskynda Kongl. Maj:t och Kronan ostridiga förluster i stället för endast möjliga, hvilka, äfven de, genom varsamhet böra kunna aflägsnas. Det är nemligen högst sannolikt att, om såväl Kongl. Maj:t och Kronan som sjösänkingsbolaget under nu löpande arrendeperiod uttaga hvardera sin rätt af de 2 lagliga arrendatorerne och af desses löftesmän, hvilka derjemte såsom medarrendatorer hårdt ansättas af arrendatorerne, här uppstår en utsökningskedja, som, ehuru samtliga för Via-arrendet ansvarige anses burgne, framkallar ändlös oreda, rättegångar, konkurser och förluster, som torde kunna undvikas genom att låta det under 200 år häfdvunna förhållandet fortfara till nuvarande arrendetids utgång. Härförutan måste äfven beaktas, *dels* att det för de återstående arrendeåren å Via måste vara ännu svårare att finna en ny arrendator än till Åkesberg, och *dels* att Kongl. Maj:t och Kronan behöfver tid för att kunna pröfva och bestämma, huru ett nytt arrende af Via-hemmanen lämpligast bör ordnas.

Beträffande sjösänkingskostnaden för Via vågar jag hysa en annan åsigt än Askers vällofliga häradsrätt så till vida, att jag ej kan anse det vara med rättvisa och rimlighet förenligt att åläggas dervarande arrendatorer sjösänkingskostnaden för de till Åkesberg anslagna ängstegar. Snarare vill det synas som — ehuru någon betalningsskyldighet icke efter kontraktet torde kunna honom åläggas — arrendatorn af Åkesberg borde gälda sänkingskostnaden för de till cirka 23 tunnland 25,1 kappland uppgående torparetegarne, då han eger rätt att af torpen kräfva ökad dagsverksskyldighet. För den teg åter, hvarifrån fodret skall bergas och föras till Åkesberg, kan han deremot icke åläggas någon ansvarsskyldighet, och Via-bönderna endast under förutsättning, att dem tillerkännes fri dispositionsrätt af marken, så att bergsel-skyldigheten upphör, och de få odla densamma, hvilket åter icke är rättsligen möjligt utan ett begifvande af arrendatorn af Åkesberg, som

för den förlust af 30 å 50 enbetslass foder, som honom härigenom tillskyndas, bör hafva skäligen ersättning.

Hvad slutligen beträffar de å Via egor befintliga och olämpligt lagda, till andra hemman hörande utängarne N:is I—IX å bilagda karta, så, ehuru väl deras förflyttning nu vore önskvärd, bör den dock tills vidare uppskjutas, enär 3 af dessa, N:is I, VIII och IX, tillhöra kronan, och egarne till de öfriga afsagt sig båtnaden, hvadan anledning ej saknas, att större delen af dem komma att från sjösänkingsbolaget tillfalla Kronan i byte emot den jord, som bolaget genom nya kanalen borttagit.

I följd af hvad jag sålunda anfört, och i betraktande deraf,

att de omförmälda arrendekontraktens föreskrifter om sjösänkingskostnadens gäldande af arrendatorerne tillkommit inuan sjösänkningen var beslutad, samt hvarken planen eller kostnaden därför ännu känd;

att arrendatorerne, hvilka ej på annat sätt brutit sina förbindelser, icke kunna för dessa hårda vilkor ställa ny borgen och sålunda måste från arrendet skiljas;

att, om häradsrättens utslag beträffande sjösänkingskostnaden för Via skulle af öfverrätt ogillas, denna vräkning af Via-arrendatorerne kan medföra allvarliga förvecklingar;

att hvarken för Åkesberg eller Via nya arrendatorer, villiga att öfvertaga de gamla kontrakten för tiden till 1890, kunna erhållas;

samt att en brytning af det häfdvunna missförhållandet vid Via beträffande arrendatorer och löftesmän under de sista åren af nu löpande arrendeperiod, innan Kongl. Maj:t och Kronan hunnit träffa de för ny utarrendering nödiga förberedelser, endast skulle förvärpa det invecklade förhållandet och öka kronans förlust;

synes mig följande lösning för närvarande vara den enda möjliga:

att Kongl. Maj:t och Kronan, med återkallande af hvad arrendekontrakten härom innehålla, sjelf ikläder sig all sjösänkingskostnaden för båda dessa gårdar Åkesberg och Via och dermed förenade förbindelser till sjösänkingsbolaget, hvaremot arrendatorerne godvilligt åtaga sig att å hvad Kronan till sjösänkningen kommer att under arrendetiden erlägga årligen gälda 5 procent ränta från och med den dag, då första utbetalningen verkställles;

att arrendatorn af Åkesberg från och med den 14 Mars 1885 afstår från rättigheten till fodret å den ängslott å Via egor, som för honom undantagits, hvaremot Via arrendatorer, hvilka sålunda befrias från ett dem åliggande onus och få ostörd dispositionsrätt af marken, till arrendatorn af Åkesberg erlägga en motsvarande årlig godtgörelse,

samt förbinda sig att gälda 5 procent ränta till kronan jemväl å den för denna äng utgående sänkningskostnad;

att arrendatorn af Åkesberg, hvilken under återstående arrendetiden fortfarande åtnjuter dagsverksskyldigheten af torpen Viafallet och Erstorp, förbinder sig att till Kongl. Maj:t och Kronan erlægga 5 procent ränta å den sjösänkingskostnad, som under arrendetiden belöper på dessas ängstegar, hvilka genom egoutbyte förläggas till rågång, så att de ej blifva hinderliga för en ordnad odlingsplan och i denna kunna efter nuvarande arrendeperiods utgång ingå;

samt att arrendatorerna för det sålunda ändrade arrendekontraktet ställa ny och godkänd borgen innan förslaget till pröfning upptages.

Skulle detta förslag af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande gillas, så torde, sedan arrendatorernes skriftliga godkännande erhållits samt ny borgen för de i öfverensstämmelse härmed möjligen ändrade kontrakten inkommit, Kongl. Domänstyrelsen beredas tillfälle att, efter frågans vidare handläggning, underställa densamma Kongl. Maj:ts nådiga pröfning, då den utan tvifvel påkallar en framställning till Riksdagen om ett förslagsanslag för den närmaste tiden till och med år 1885, hvilket, enär taxeringsbeloppen för 1884 och 1885 kunna blifva högre än i bilagda beräkning upptagits, torde bestämmas till 13,000 kronor, och anser jag mig slutligen böra framhålla att, såvida utmätning hos och vräkning af arrendatorerna samt alla de olägenheter, hvilka detta medför, skola förekommas, denna framställning måste göras till innevarande Riksdag.

Örebro den 18 Januari 1884.

G. Djurklou,
t. f. Domän-intendent.

Bilaga.

Beräkning öfver uttaxeringen till Hjelmarens och Qvismarens Sjö-säukningsbolag för hemmanen Åkesberg och Via oberäknadt redan förfallna räntor å 6 % från uppberdsdag å de ännu ej erlagda bidragen.

<i>Åkesberg</i> 3 mantal för 174 qv.-r. 57			
qv.-st. 67 qv.-fot vinstjord redan			
förfallna bidrag			
för år 1881 å 3 kr. 50 öre per vinstref	611: 02.		
1882 å 3 kr. 50 öre per d:o	611: 02.		
1883 å 4 kr. 40 öre per d:o	768: 14.	1,990: 18.	
ännu ej bestämda, men förslagsvis			
beräknade			
1884 å 5 kr. per vinstref	872: 88.		
1885 å 5 kr. 70 öre	995: 07.	1,867: 95.	3,858: 13.
<i>Via</i> 3 mantal för 360 qv.-r. 42 qv.-st.			
11 qv.-fot vinstjord redan förfallna			
bidrag.			
för år 1881 å 3 kr. 50 öre per vinstref	1,261: 48.		
1882 å 3 kr. 50 öre per d:o	1,261: 48.		
1883 å 4 kr. 40 öre per d:o	1,585: 85.	4,108: 81.	
ännu ej bestämda, men förslagsvis			
beräknade			
1884 å 5 kr. per vinstref	1,802: 11.		
1885 å 5 kr. 70 öre per d:o	2,054: 40.	3,856: 51.	7,965: 32.
<i>Via utångsteg N:o 1</i> (tillkommen hem-			
manet genom egoutbyte) för 1 qv.-			
ref 42 qv.-st. 57 qv.-fot vinstjord			
redan förfallna bidrag.			
1881 å 3 kr. 50 öre per vinstref	4: 99.		
1882 å 3 kr. 50 öre	4: 99.		
1883 å 4 kr. 40 öre	6: 27.	16: 25.	
ännu ej bestämda, men förslagsvis			
beräknade			
1884 å 5 kr. per vinstref...	7: 13.		
1885 å 5 kr. 70 öre per d:o	8: 13.	15: 26:	31: 51.
<hr/>			
Summa Kronor 11,854: 96.			

Örebro den 18 Januari 1884.

G. Djurklou.

Bilaga.

Tabell

utvisande areal och uppskattning af de till Åkesberg anslagna tegar å Via äng, grundad på en derå verkställd provisionel utstakning af rågångarne för dessa tegar.

1	2	3	5	Arealinnehåll.			Före sänknin- gen. Uppskatt- ning.			Efter sänknin- gen. Uppskatt- ning.			Genom sänknin- gen ökad uppskatt- ningsinnehåll eller vinst.				
				Gamla ytmät- tet.		Nya ytmät- tet.											
				Tunnland.	Kappland.	ref.	stänger.	ref.	stänger.	tot.	ref.	stänger.	tot.	ref.	stänger.	tot.	
				6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Viafallet	a	12	Äng	—	—	—	11	40	5	70	—	9	12	—	3	42	—
		11	»	—	—	—	5	72	2	30	—	3	86	—	1	56	—
		14	»	—	—	—	—	68	—	30	20	—	49	45	—	19	25
			Summa	—	—	—	17	80	8	30	20	13	47	45	5	17	25
Viafallet	e	18	Äng	—	—	—	8	30	2	37	14	4	15	—	1	77	86
		21	»	—	—	—	35	90	7	97	78	14	36	—	6	38	22
			Summa	—	—	—	44	20	10	34	92	18	51	—	8	16	08
Erstorp	d	21	Äng	—	—	—	17	40	3	86	67	6	96	—	3	09	33
		23	»	—	—	—	25	80	7	37	14	11	46	67	4	09	53
			Summa	—	—	—	43	20	11	23	81	18	42	67	7	18	86
»	f	9	Äng	—	—	—	19	60	6	53	33	9	85	—	3	31	67
			Summa	—	—	—	19	60	6	53	33	9	85	—	3	31	67
»	N:o 1	42	Utäng vunnen genom ego- utbyte	—	—	—	1	52	1	10	55	1	35	11	—	24	56
		43	»	—	—	—	—	54	—	30	86	—	43	20	—	12	34
		44	»	—	—	—	6	34	3	17	—	4	22	67	1	05	67
			Summa	—	—	—	8	40	4	58	41	6	00	98	1	42	57

Sammandrag af torpareängarne.

1	2	3	5	Arealinnehåll.						Före sänknings- Uppskattning.			Efter sänknings- Uppskattning.			Genom sänknings- ökat uppskattningssinne- håll eller vinst.		
				Gamla ytmätet.		Nya ytmätet.				Före sänknings- Uppskattning.			Efter sänknings- Uppskattning.			Genom sänknings- ökat uppskattningssinne- håll eller vinst.		
				Tunnland.	Kappland.	ref.	stänger.	ref.	stänger.	ref.	stänger.	ref.	stänger.	ref.	stänger.	ref.	stänger.	ref.
6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19					
Herregårdstegen	b	11	Ängar utan fastställda rå- gångar	—	—	—	124	80	36	42	26	60	26	12	23	83	86	
			Utängstegen N:o 1	—	—	—	8	40	4	58	41	6	00	98	1	42	57	
			Summa	—	—	—	133	20	41	00	67	66	27	10	25	26	43	
			Äng	—	—	—	0	80	—	32	—	—	53	33	—	21	33	
D:o	c	16	»	—	—	—	5	38	1	79	33	3	07	43	1	28	10	
		18	»	—	—	—	7	84	2	24	—	3	92	—	1	68	—	
		14	»	—	—	—	2	15	—	95	55	1	56	36	—	60	81	
		15	»	—	—	—	13	43	4	88	36	8	95	33	4	06	97	
		17	»	—	—	—	28	20	10	25	45	16	11	43	5	85	98	
		19	»	—	—	—	23	60	8	58	18	12	59	67	4	01	49	
		Summa	—	—	—	81	40	29	02	87	46	75	55	17	72	68		
		21	Äng	—	—	—	7	80	1	74	44	3	14	—	1	39	56	
23	»	—	—	—	14	90	4	27	14	6	64	44	2	37	30			
27	»	—	—	—	13	80	5	54	—	7	91	43	2	37	43			
26	»	—	—	—	4	60	3	38	18	4	13	33	—	75	15			
19	»	—	—	—	16	80	6	10	91	8	96	—	2	85	09			
20	»	—	—	—	46	00	15	35	—	23	02	50	7	67	50			
24	»	—	—	—	41	70	18	53	33	23	82	86	5	29	53			
25	»	—	—	—	18	40	13	38	18	16	35	55	2	97	37			
Summa	—	—	—	164	—	68	31	18	94	00	11	25	68	93				
Hela herregårdstegen				43	26	3	245	40	97	34	05	140	75	66	43	41	61	
Samtliga torparetegar				23	25	1	133	20	41	00	67	66	27	10	25	26	43	
Summa Summarum				67	19	4	378	60	138	34	72	207	02	76	68	68	04	

Örebro den 18 Januari 1884.

G. Djurklou.